

1. Андреева Н.В. Практико-ориентированное обучение в процессе профессионального самоопределения студентов // Педагогическое образование и наука. – 2009. – №12. – С.84-86.

2. Зеер Э.Ф. Психология профессий. – 2-е изд., перераб., доп. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. – 336 с.

3. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. – М., 1996. – 512 с.

4. Концепція державної системи професійної орієнтації населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1994 р. № 48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=48-94-%EF>.

5. Курицина М. Формування професійних установок та їх роль в професійному самовизначенні особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2011_17/Pdf/28.pdf.

6. Педагогика и психология высшей школы. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://psychology.vuzlib.net/book_o350_page_53.html.

7. Пряхников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение. – М.-Воронеж, 1996. – 256 с.

8. Статистичний збірник «Праця України у 2010 році». – К., 2011. – 324 с.

Отримано 14.02.2012

УДК 332.1

Г.І.РИБАК

Харківська національна академія міського господарства

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ НА ОСНОВІ ПОДОЛАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДОХОДІВ

Досліджено вплив регіональної диференціації за доходами на якість життя населення України, проведено аналіз децильних груп за доходами по країні та в регіонах України, розглянуто скоригований розподіл населення за доходами з урахуванням тіньового сектору економіки, запропоновано засоби подолання диференціації доходів населення.

Исследовано влияние региональной дифференциации по доходам на качество жизни населения Украины, проведен анализ децильных групп по доходам по стране и в регионах Украины, рассмотрено скорректированное распределение населения по доходам с учетом теневого сектора экономики, предложены средства преодоления дифференциации доходов населения.

The impact of regional differentiation by income population of Ukraine was investigated, the decile group by income in the country and in Ukraine's regions was analyzed, adjusted population distribution by income subject to the shadow economy was considered, means overcoming the differentiation income of the population was suggested.

Ключові слова: доходи, децильний коефіцієнт, добробут, міжрегіональна диференціація, наявний і реальний дохід, заробітна плата, якість життя.

Досягнення високого рівня якості життя населення є головним завданням для кожної країни. Основною складовою даного показника є добробут населення, що в свою чергу характеризується загальною ве-

личиною його доходів, ступенем нерівномірності їх розподілу, купівельною спроможністю доходів і обсягом соціальних послуг. В ринковій економіці високі доходи є кінцевим результатом економічної діяльності суспільства, це мета, до якої прагне будь-яка функціонуюча господарська структура.

У закордонній і вітчизняній літературі накопичено багато теоретичного матеріалу з проблем соціальної нерівності, бідності й багатства. Багато українських економістів і соціологів досліджують проблеми диференціації доходів, причини бідності населення та її рівень: А. Гвелесіані, І. Литвин [2], Е. Лібанова [10], Ю. Рубан [9], М. Соколик [7], В. Тохтарова [8] та ін.

Мета даної статті полягає в дослідженні регіональної диференціації доходів населення, виявленні сучасних тенденцій та особливостей диференціації грошових доходів населення в регіонах України, виокремленні необхідних заходів щодо зменшення негативних тенденцій досліджуваних явищ, удосконаленні механізму регулювання диференціації доходів.

Сформована економічна система в Україні поки що не містить чітких механізмів перерозподілу доходів у національному масштабі, бо старі механізми, які існували за радянських часів, зруйновано, а нові – ще не налагоджено, що сприяє зростанню нерівності у доходах суспільства. Звісно, певна диференціація доходів населення в ринковій економіці – явище природне та закономірне. Нерівний майновий стан членів суспільства вважається неоліберальною економічною теорією одним з потужних стимулів соціально-економічного прогресу, але лише тоді, коли для кожного громадянина створено відносно однакові можливості реалізувати свій потенціал [2, с.82].

За останні роки спостерігається зростання диференціації доходів населення країни. Про це свідчать статистичні дані, за якими у 2010 році порівняно з попереднім роком чисельність населення з середньо-душовими загальними доходами, нижчими за середньорічний прожитковий мінімум (843,2 грн.), зросла більше ніж на 6%, а в свою чергу частка населення, що отримує найвищі доходи (вищі за 1920 грн.), зросла лише на 5% [3]. Паралельно зі зростанням диференціації доходів населення країни прогресує і регіональна диференціація, яка обумовлена історичними факторами розміщення виробничих ресурсів і різними темпами економічних реформ. Це досить чітко можна прослідкувати за даними табл.1. У 2001р. найбільший по країні наявний дохід на одну особу Київського регіону (2753,9 грн.) у 1,6 рази перевищував найнижчий наявний дохід на одну особу Чернівецького регіону (1725,4 грн.), а вже у 2009 р. відповідно аналогічний показник Донець-

кого регіону (17014,0 грн.) перевищував у 1,74 рази показник Закарпатського регіону (9764,5 грн.). У 2010 р. хоча різниця у доходах між цими регіонами і не змінилася, та Закарпатський регіон став ще біднішим порівняно з середнім показником по країні. Це підтверджує зростання регіональної диференціації, збільшення розриву між доходами та рівнем якості життя населення.

Таблиця 1 – Доходи населення за регіонами України 2001-2010 рр. [3]

Регіони	Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.			
	2001 р.	2009 р.	2010 р.	питома вага 2010 р., %
Україна	2445,9	14372,8	18347,0	
Автономна Республіка Крим	2073,9	12036,3	15232,1	3,16
Вінницька	2286,8	12191,7	15857,0	3,29
Волинська	2132,4	10966,8	13913,6	2,89
Дніпропетровська	2665,2	16386,5	20687,4	4,30
Донецька	2544,8	17014,0	21258,2	4,41
Житомирська	2112,5	12179,8	15571,6	3,23
Закарпатська	1781,4	9764,5	12226,9	2,53
Запорізька	2719,0	15652,6	19856,6	4,12
Івано-Франківська	1973,0	11692,4	14720,3	3,06
Київська	2753,9	15024,9	19327,8	4,01
Кіровоградська	2217,2	11727,3	15214,5	3,16
Луганська	2188,6	14071,6	17836,1	3,70
Львівська	2239,7	13211,3	16561,3	3,44
Миколаївська	2244,6	13154,2	16600,6	3,45
Одеська	2040,7	12404,2	15996,1	3,32
Полтавська	2474,8	14742,6	17958,8	3,73
Рівненська	2150,5	11316,8	14352,1	2,98
Сумська	2308,4	13426,4	16619,2	3,45
Тернопільська	1850,6	10634,2	13572,9	2,82
Харківська	2425,0	14633,1	18402,3	3,82
Херсонська	1971,3	11440,3	14586,5	3,03
Хмельницька	2259,1	12238,2	15480,3	3,21
Черкаська	2117,9	12517,5	15445,2	3,21
Чернівецька	1725,4	10013,3	13181,5	2,74
Чернігівська	2376,7	13155,5	16427,5	3,41
м. Київ	3447,3	27474,5	37573,2	7,80
м. Севастополь	1902,3	12566,4	16763,0	3,48
ВСЬОГО	65429,9	378018,7	481579,6	100

Ще одним важливим показником якості життя населення є заробітна плата, яка в Україні, як і в усьому світі, є головною статтею доходу і складає близько 40% доходів [4]. За її рівнем простежується також висока диференціація в регіонах, що обумовлено їх особливостями в економічній структурі, наприклад, наявністю певних фінансових

потоків. Завдяки цьому в м. Києві середня заробітна плата є найбільшою по країні протягом усіх років незалежності (табл.2). У 2010 р. вона склала 3431 грн., що у два рази більше від найменшого показника по країні (Тернопільської області – 1659 грн.) і майже на 1200 грн. більше від середнього по країні (2239 грн.).

Таблиця 2 – Динаміка середньомісячної заробітної плати по регіонах у 1995-2011 рр. (в розрахунку на одного штатного працівника, грн.) [3]

	2001р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.
Україна	311	1041	1351	1806	1906	2239	2633
Автономна Республіка Крим	301	952	1220	1609	1707	1991	2295
Вінницька	215	793	1028	1404	1511	1782	2074
Волинська	201	773	1013	1380	1427	1692	1994
Дніпропетровська	370	1139	1455	1876	1963	2369	2790
Донецька	383	1202	1535	2015	2116	2549	3063
Житомирська	220	793	1033	1404	1493	1785	2071
Закарпатська	238	868	1091	1453	1562	1846	2069
Запорізька	379	1091	1394	1812	1843	2187	2607
Івано-Франківська	259	923	1180	1543	1627	1927	2213
Київська	317	1058	1362	1852	1987	2295	2761
Кіровоградська	231	819	1054	1428	1537	1815	2114
Луганська	320	1022	1323	1769	1873	2271	2742
Львівська	272	923	1183	1570	1667	1941	2244
Миколаївська	327	955	1202	1621	1806	2122	2448
Одеська	306	966	1226	1633	1787	2046	2387
Полтавська	292	961	1243	1661	1733	2102	2481
Рівненська	245	888	1133	1523	1614	1960	2211
Сумська	259	857	1098	1472	1593	1866	2177
Тернопільська	190	727	943	1313	1412	1659	1871
Харківська	310	974	1251	1679	1804	2060	2407
Херсонська	233	800	1017	1375	1482	1733	1970
Хмельницька	211	792	1045	1429	1521	1786	2075
Черкаська	229	846	1085	1459	1532	1835	2155
Чернівецька	218	819	1051	1402	1523	1772	1985
Чернігівська	235	790	1016	1370	1465	1711	1974
м. Київ	549	1729	2300	3074	3161	3431	4012
м. Севастополь	325	1005	1302	1726	1882	2167	2476

Висока диференціація заробітної плати пов'язана з нерівномірним розташуванням в регіонах видобувної або важкої промисловості. Відповідно робітники промисловості та фінансів отримують більшу заробітну плату у порівнянні з робітниками сільського господарства. За даними Державного комітету статистики, у 2010 р. середня заробітна плата у галузі сільського господарства була у 1,8 рази менша, ніж у галузі промисловості та у 3,2 рази менша, ніж у галузі фінансів. Прoslідується така закономірність, що у регіонах, де дохід нижчий у порівнянні з іншими регіонами, більшість населення зайнята у сільському господарстві, а отже отримує значно меншу заробітну плату. Це свідчить про різницю матеріального забезпечення міського і сільського населення, що наперед обмежує жителів сіл та малих міст у можливостях до зростання їх матеріального благополуччя та якості життя.

Слід зазначити, що рівень середньої заробітної плати не в повній мірі відображає диференціацію доходів населення. Тому доцільним буде використання аналізу децильних коефіцієнтів, що оснований на поділі сукупності населення на 10 рівних частин та розрахунку співвідношення між доходами двох крайніх груп. За даними Державного комітету статистики, мінімальний дохід у 2010 р. 10% найбільш забезпеченого населення у 3,7 рази перевищував максимальний дохід 10% найменш забезпеченого населення. При цьому на долю останнього приходилося лише 3,9% загального об'єму грошових доходів населення, а найбільш забезпечене населення отримало 23,4% сукупного грошового доходу [1, с.269-270]. Аналіз динаміки показників, наведених у табл.3, свідчить про позитивні тенденції у скороченні диференціації доходів населення України. Так, децильний коефіцієнт фондів, що показує у скільки разів мінімальний дохід 10% найбільш забезпечених верств населення перевищує максимальний дохід 10% найменш забезпечених, у 2010 р. по відношенню до 2006 р. зменшився в 1,2 рази, децильний коефіцієнт диференціації грошових доходів населення – в 0,6 рази.

Таблиця 3 – Співвідношення показників диференціації населення за доходами в Україні у 2006-2010 рр.

Роки	Показники за фактичним розподілом населення за доходами		
	коефіцієнт Джині	децильний коефіцієнт диф-ції грошових доходів насе-лення, раз	децильний коефіцієнт фондів, раз
2006	0,28	4,3	7,2
2008	0,278	4,1	6,4
2009	0,277	3,9	6,1
2010	0,274	3,7	6,0

Наведено за даними Держкомстату України [1, с.269-270].

Аналіз табл.4 показує, що якщо по країні в цілому та в більшості регіонів спостерігається позитивна динаміка скорочення диференціації доходів населення, то в Одеському регіоні децильні коефіцієнти диференціації як загальних доходів населення, так і фондів збільшилися на 0,1 і 0,6 рази відповідно.

Таблиця 4 – Співвідношення показників диференціації населення за доходами в регіонах України у 2006-2010 рр.

Регіони	Показники за фактичним розподілом населення за доходами					
	децильний коефіцієнт диф-ції загальних доходів населення, раз			децильний коефіцієнт фондів, раз		
	2006 р.	2009 р.	2010 р.	2006 р.	2009 р.	2010 р.
Автономна Республіка Крим	3,5	2,9	3,2	5,6	4,0	4,8
Вінницька	3,8	3,2	3,3	6,4	4,9	4,0
Волинська	3,3	3,0	2,9	4,8	4,8	3,6
Дніпропетровська	4,0	3,8	3,5	7,4	4,5	4,2
Донецька	3,6	3,5	3,1	5,6	5,0	5,0
Житомирська	4,2	3,9	4,3	7,7	5,8	5,4
Закарпатська	2,8	2,8	2,8	4,5	4,3	3,4
Запорізька	3,4	2,9	3,1	5,6	3,9	4,3
Івано-Франківська	2,8	2,9	2,5	4,1	3,9	3,4
Київська	3,9	3,2	2,8	7,8	4,1	3,8
Кіровоградська	4,6	5,2	3,8	8,2	6,0	4,0
Луганська	3,5	3,2	3,0	5,1	4,6	4,4
Львівська	3,5	3,5	3,1	5,8	4,4	4,0
Миколаївська	4,0	3,6	2,9	7,0	5,4	4,3
Одеська	3,7	4,0	3,8	6,2	6,9	6,8
Полтавська	3,1	3,3	2,9	4,9	3,5	6,0
Рівненська	4,2	3,1	3,4	6,5	3,7	3,4
Сумська	3,2	3,4	3,0	5,0	4,9	4,3
Тернопільська	4,5	3,4	3,1	7,4	4,0	5,2
Харківська	3,5	2,8	2,7	6,1	3,6	3,6
Херсонська	4,7	4,1	3,5	7,8	5,8	5,5
Хмельницька	4,7	3,7	3,6	7,0	4,8	4,7
Черкаська	4,4	2,9	3,6	7,1	4,2	3,5
Чернівецька	3,4	3,0	2,7	4,8	3,9	3,8
Чернігівська	3,6	3,3	3,0	6,3	4,3	3,6
м. Київ	4,4	3,9	3,8	9,2	8,0	7,0
м. Севастополь	2,6	3,2	2,7	3,8	3,3	3,8

Складено за даними головних управлінь статистики в областях та містах України.

Як видно з даних табл.4, зростання диференціації в доходах населення спостерігається також і в Житомирському регіоні (з 4,2 у 2006 р. до 4,3 рази у 2010 р.), що є найбільшим показником серед регіонів України у 2010 р. Найменше різняться доходи населення Івано-Франківського регіону (2,5 рази у 2010 р.), разом з тим і коефіцієнт фондів тут є найнижчим серед регіонів. Найбільше зменшення диференціації у доходах населення (в 1,4 рази) відбулося в Тернопільському регіоні. Проаналізувавши дані зміни з табл.1, 2, можна сказати, що така позитивна ситуація щодо зменшення диференціації населення за доходами в Тернопільському регіоні, на жаль, не свідчить про підвищення статків населення чи покращення якості життя, бо середня заробітна плата й доходи як були одними з найнижчих по країні, так і залишилися. Це могло відбутися у результаті збільшення соціальних трансфертів населенню чи зниження доходів більш заможної частки населення. Незважаючи на позитивні оцінки офіційної статистики диференціація населення за доходами й досі залишається досить великою, а якість життя – низькою.

На жаль, офіційна статистика не в повній мірі відображає реальну ситуацію, тому необхідним є залучення в дослідженні суб'єктивної думки оцінки власних доходів та якості життя населення. За даними вибіркового обстеження домогосподарств (доповідь «Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2010 році»): « Частка домогосподарств, які оцінили рівень своїх доходів як достатній склала 59% (у 2009 р. – 56%). Вважали свій дохід достатнім для нормального харчування, але обмежували себе у споживанні непродовольчих товарів та послуг 38% домогосподарств (у 2009 р. – 40%). Разом з тим, як і у 2009 р., 3% домогосподарств не змогли забезпечити навіть достатнє харчування, серед багатодітних домогосподарств частка таких домогосподарств зменшилася у три рази і склала 3%» [6, с.1].

Аналогічно за розподілом відповідей домогосподарств (ДГ) на питання, який середньодушовий грошовий дохід за самооцінкою ДГ відповідає майновому становищу середнього класу, визначено, що майже для 60% домогосподарств такий дохід повинен бути понад 5000 грн. на особу, хоча його значення окремими категоріями домогосподарств визначено на нижчому рівні: 17% домогосподарств вважають достатнім дохід у межах 4500-5000 грн. на особу на місяць. За самооцінками ДГ виходить, що для формування середнього класу в Україні грошові доходи домогосподарств потрібно збільшити для всіх нижчих децильних груп. Не є й винятком доходи десятої децильної групи, оскільки більш як половина опитаних вважають достатнім дохід, що

майже у два рази повинен би бути вищим, ніж середньодушовий грошовий дохід цієї групи [7, с. 77].

Той факт, що 54% населення України вважали свій дохід достатнім у 2010 р., в деякій мірі суперечить даним офіційної статистики. Для об'єктивної оцінки рівня доходів населення необхідно також врахувати і доходи тіньового сектору економіки, який за даними вітчизняних експертів піднявся від 30-40% від офіційного ВВП на початку XXI ст. майже до 60% у 2010 році [3, с. 4], що значно збільшує показники доходів населення та їх диференціацію. Відповідно до дослідження В. Тохтарової, якщо скоригувати розподіл населення за доходами з урахуванням прийнятого середнього рівня гінізації доходів, то інтервальне значення середньодушових доходів останніх двох децильних груп збільшиться (табл.5). З табл.5 бачимо, що скориговані децильні коефіцієнти грошових доходів населення більш ніж у два рази перевищують рівень, який визначений офіційною статистикою, і немає чіткої тенденції до їх зниження. За оцінками експертів для забезпечення економічної безпеки країни коефіцієнт децильної диференціації грошових доходів не повинен перевищувати 8 разів, при цьому, знаходячись в межах 6-7 може виступати критерієм соціальної нестабільності чи соціальної дестабілізації суспільства [5]. За офіційною статистикою даний показник не перетинає цієї межі, але скоригований за весь досліджуваний період знаходиться за нею, що свідчить про збільшення диференціації не лише наявних доходів, а й загальне зниження реальних доходів населення, соціальну дестабілізацію суспільства як в Україні в цілому, так і по регіонах, що безпосередньо впливає на якість життя населення.

Таблиця 5 – Співвідношення показників диференціації населення за доходами 2002-2008 рр. [8, с.172]

Роки	Показники за фактичним розподілом населення за доходами			Показники за скоригованим розподілом населення за доходами		
	коефіцієнт Джині	децильний коефіцієнт диф-ції грошових доходів населення, раз	децильний коефіцієнт фондів, раз	коефіцієнт Джині	децильний коефіцієнт диф-ції грошових доходів населення, раз	децильний коефіцієнт фондів, раз
2002	0,33	4,6	9,2	0,45	10,7	15,1
2004	0,32	4,5	8,7	0,37	8,2	9,6
2006	0,28	4,3	7,2	0,44	10,6	13,0
2008	0,278	4,1	6,4	0,43	7,4	14,7

Аналіз динаміки показників розподілу доходів населення за офіційними статистичними даними свідчить про позитивні тенденції зни-

ження диференціації населення за доходами як по країні в цілому, так і окремо по регіонах. Та відкориговані дані, які враховують об'єми тіньової економіки, свідчать про те, що соціальна поляризація і концентрація доходів навпаки не зменшується, а посилюється і триває. Доповнення офіційних даних такою оцінкою є необхідною умовою для виявлення тенденцій, що пов'язані зі зuboжінням однієї частини суспільства і стрімким збагаченням іншої.

Разом з тим, розподіл населення на децильні групи за доходами дозволяє виявити, що зорієнтованість мінімальних соціальних стандартів на бідних розподіляється і впливає на доходи всіх домашніх господарств – як бідних, так і багатих. Найбільший ефект від їх поточної зміни отримують домогосподарства вищих децильних груп, тобто заходи з підвищення мінімальних соціальних стандартів не розв'язують проблеми загострення нерівності.

Таким чином, діючий в Україні розподільчий механізм систематично сприяє збереженню диспропорцій у доходах домашніх господарств, тому його треба скоригувати через удосконалення розподілу доходів у взаємозв'язку «доходи – їх оподаткування», «доходи – трансферти грошові, безготівкові»[7, с.78]. Одним із головних напрямків соціально-економічної політики уряду та держави повинно бути не лише зменшення диференціації у доходах населення, а й досягнення стійкої позитивної динаміки добробуту населення на основі збільшення платоспроможного попиту, зокрема підвищення заробітної плати працюючого населення. Податкова реформа, розпочата у 2011 р., має на увазі введення преференцій для платників податків, що дозволить вивільнити кошти, які можуть бути спрямовані на заробітну плату, створення нових робочих місць. Дана реформа передбачає створення сприятливих умов для громадян, що бажають розпочати власну справу, а також запровадження системи захисту прав та інтересів громадян. Такі зміни, можливо, підвищать доходи та якість життя населення перших децильних груп, або спонукатимуть приховувати свої статки останніх найбагатших груп.

1. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2010 р. (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): Статистичний збірник. Ч.1. – К.: Державна служба статистики України, 2011. – 390 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Гвелесіані А. Вплив соціально-економічного розвитку диференціації доходів населення України / А. Гвелесіані, І. Литвин // Економіка України. – 2010. – №1. – С.82-89.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

4. Курбанов К.Р., Пушкар О.І. Диференціація розподілу доходів як фактор впливу на економічний розвиток країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

www.nbu.gov.ua/portal/Soc...1.../32.pdf.

5.Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Затв. наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60. Додаток 1, табл. 7.

6.Самооцінка домогосподарств України рівня своїх доходів (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств у січні 2011 р.). – К.: Держкомстат України, 2011. – 11 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7.Соколик М.П. Нерівність домашніх господарств за доходами, її вплив на економічний розвиток України // Вісник Ун-ту банківської справи Національного банку України. – 2011. – №3(12). – С.74-79.

8.Тохтарова В.С. Доходи населення: уровень, структура и дифференциация // Демография та соціальна економіка. – 2011. – №2(16). – С.166-175.

9.Україна в 2005-2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2009. – 655 с.

10.Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2010: Національна доповідь. – К., 2010. – 107 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_52412MDGS_UKRAINE2010_REP_ukr.pdf.

Отримано 25.04.2012

УДК 369.5.477

Н.А.ГУТЧЕНКО

Управління Пенсійного фонду України м.Харкова

ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ

Розглянуто проблематику завдань пенсійної реформи в Україні, характеристику моделей пенсійних систем, особливості пенсійного процесу як послідовності заходів оновлення норм і умов пенсійного забезпечення. Визначено роль пенсійних фондів в активізації інноваційної політики на регіональному рівні. Логіку завдань реформування розкрито в структурних схемах зв'язку пенсійної системи з демографічними характеристиками і стратегією соціально-економічного розвитку регіону.

Рассмотрена проблематика задач пенсионной реформы в Украине, характеристика моделей пенсионных систем, особенности пенсионного процесса как последовательности мероприятий обновления норм и условий пенсионного обеспечения. Определена роль пенсионных фондов в активации инновационной политики на региональном уровне. Логика задач реформирования раскрыта в структурных схемах связи пенсионной системы с демографическими характеристиками и стратегией социально-экономического развития региона.

In the article problematika of tasks of pension reform is considered in Ukraine, description of models of the pension systems, feature of pension process as successive measures of update of norms and terms of the pension providing. The role of pension fund of innovative policy is certain at regional level. Logic of tasks of reformation is exposed in the flow diagrams of connection of the pension system with demographic descriptions and strategy of socio-economic development of region.

Ключові слова: соціальна політика, пенсійне забезпечення, реформи, процес, трирівнева пенсійна система, регіон, фонд, бюджетна підтримка, демографічні фактори, система задач.

Права громадян держави захищені на конституційному рівні, що є